

pu 2023

Leto II.

Št. 4.

SLOVENKA

1944

Glasilo Slovenske Protif. ženske Zveze
za Slovensko Primorje.

Veselo veliko poč
Jam želi

SLOVENKA

It is the purpose of this study to examine the
relationship between the various factors which
influence the development of the individual
and the social environment in which he lives.
The study is based on a review of the literature
on the subject and on a series of experiments
conducted in the laboratory of the University
of Chicago. The results of the experiments
show that the social environment has a
significant influence on the development of the
individual. The study also shows that the
individual has a significant influence on the
social environment. The study is a contribution
to the understanding of the relationship between
the individual and the social environment.

NAŠ SLOVENSKI PARLAMENT.

Ko smo šli poslanci iz Primorja na zasedanje našega parlamenta, se nam je v neki vasi na Notranjskem pridružila poslanka-kmetica Ivančičeva, ki je imela isti cilj kakor mi. Mi smo se takoj medsebojno seznanili in smo se začeli živo razgovarjati o zadevah naše osvobodilne borbe, o naših uspehih in o uspehih naših zaveznikov, posebno naših bratov Rusov, ki zadajajo smrtne udarce nemškemu nacistom, ki edini še rovari jo po naših krajih.

Ivančičeva nam je pripovedovala, kako so ji Italijani in belo gardisti ugrabili štiri sine ve in jih zverinsko pobili. Pripovedovala nam je tudi, kako so Nemci ponoči vdrli v njeno stanovanje in jo naravnost s postelje zvlekli na kmečki voz ter jo odpeljali v mrzli januarski noči v Ribnico, kjer so se napram njej surovo obnašali in ji žugali na vsenačine, če jim ne bo služila, kot izdajalka. Vse zaman! Tako pogumno je zavrnila nacistično zverino, da so se sled nič sami sramovali svojih podlosti in jo pustili domov.

Slovensko ljudstvo jo je izvolilo za svojo poslanko. Tako je že cela vrsta naših žena in deklet stopila v narodni parlament. Ljudstvo je videlo njihovo delo in njihovo borbo. S tem so zaslužile, da se jih je ljudstvo izbralo za svoje predstavnike pri graditvi nove, združene Slovenije. Sploh naš parlament ima ta svojevrstni obraz, da je sestavljen iz samih borcev: v njem ni ne čakarjev ne mlačnežev. Kogar ni zajel ljudski val osvobodilnega gibanja, ta je ostal v kotu: narod ga ne pozna več.

Naš parlament je prvi ljudski parlament, v katerem so zastopani vsi narodni sloji, ki so

ga s svojo borbo ustvarili.

V nekdanjem avstrijskem parlamentu je knez Shwarzenburg zavračal svoje politične nasprotnike s tem, češ: kaj boste, človek začnjenja šele pri baronu! Potem srednjeveškem bahaštvu bi v našem parlamentu sploh ne bilo "človeka", kajti vsi naši Vindischhrützi, Auerspergi, Waldemburgi, Bagueri, Formentini, Corenini, Atemei itd. in njihovi domači pomagači so ostali zunaj.

Ta t uja navlaaka, ki je kot škodljiva zajedavka preprežala naše narodno telo, je sedaj odstranjena in domači pomagači z njo. Narod jo je zrušil in vrigel s sebe. Vsi, ki danes pod krinko vere, patriotizma ali kakršnega - koli drugega izgovora hlapčujejo našim sovražnikom, so že od davna zaznamovani. Ti so od nekdaj opravljali to izdajalsko delo iz ternih nagibov odurne sebičnosti, zanje ni več mesta v našem narodnem občestvu.

Tako! Naš parlament je parlament borcev za narodno svobodo; parlament kmetov, delavcev, izobražencev, deklet in žena, ki so se odzvali v težkih urah tujega jarma klicu naroda, da izkoristijo ugodni zgodovinski trenutek za dosego svoje svobode. To je resnično narodni parlament. Ker je nastal iz žrtev njegovih sinov in hčera in ni kak privesek tujih mogotcev, ki bi imel služiti le njim - vim nameram in koristim.

Naš parlament je znaga slovenskega ljudstva naš sovražniki ljudstva in ima svoje zaščitnike v ljudskih množicah tudi drugih narodov, posebno slovenskega ruskega naroda.

Naš parlament ni samo zaprl vrsta "človeku", naš parlament je napravil tudi velik korak naprej v razvoju človeške družbe, ker je svečano odprl vrata našim dekletom in ženam, da se enakopravno z moškimi borijo in delajo za boljšo, srečnejšo bodočnost sebi in svojemu narodu.

Razglašene državljanske pravice nas vodijo po tej poti, žene in dekleta s skupnim dobrim delom pridemo z vso gotovostjo do svojega cilja, ki nam je bil celo dvatisočletja odrekan od tujih nasilnikov.

Jože Srebrnič.

V S T A J E N J E 1 9 4 4 .

Od prve svetovne vojne dalje, ko so oblastniki stare Jugoslavije privolili v razkosanje slovenskega narodnega ozemlja in je bila Primorska izročena v izkoriščanje imperialistični Italiji, so se žene Slovenskega Primorja spraševale: kdaj bo že konec moreče zime? - Kdaj nastopi tudi za nas pomlad in z njo Vstajenje?

Nihče jim ni mogel odgovoriti na to vprašanje. Bilo je videti, da so se temne sile zarotile proti svetlobi, proti Vstajenju in svobodi. - Leto za letom pa je postajalo še slabše. Iz mračnjaških sil človeške družbe se je razvil fašizem, ta oblikovalec in izvajalec najslabšega, kar se je rodilo kdaj v pokvarjenih človeških dušah. Podobno je bilo, da so majhni narodi obsojeni na pogin, da je vera v vstajenje zatiranih za večno pokopana.

Namesto toplote, bratstva, ljubezni se je med ljudstvi jelo širiti sovraštvo, je bilo hladnejše od orožja, s katerim so fašisti paradirali po okrvavljenih mestih Evrope. Človek je bil ponižan. Napravili so iz njega samo vojaka, ki naj se bori za protinarodne, protičloveške in protiljudske cilje mračnjaških sil. Žene so napravili za deklo v hiši.

Vsa Evropa je bila ves povejni čas en sam arzenal, kjer so ljudje kovali orožje, v prostem času so se pa učili sovražiti sosede. V Rusijo,

ki je bila zibelka svobode malih narodov pa zati-
rano človeštvo ni smelo pogledati in tudi ni mo-
glo pogledati, ker se reakcionarne sile vsega
sveta zgradile okrog Sovjetske Rusije, ki je
branil tlačnim narodom pogled vanjo.

Primorska žena v takih okoliščinah ni mogla
pričakovati skorajšnjega Vstajenja, prave Velike
noči, temveč še hujše ponižanje, še hujše trpljenje.

Matere so ta leta narodnega zatiranja in oseb-
ne sužnosti polagale svoje otroke v zibelko s pe-
kočo bolečine v srcu. "Kaj bo iz tebe fant moj?"
So se v strahu spraševale, ko so gledale v nasme-
jane oči svojega sinčka. Slutile so nevarnost voj-
ne, -v zraku je pàhvala, sleherni fašist jo je pa
tudi izražal s svojim vedenjem in zadržanjem, -in
matere je bolelo, da roče sinova tujca za katere-
ga se bodo morali boriti.

Tako so šle velike noči druga za drugo tiho
mimo primorskih žena, ne da bi čutile ob njih pri-
hodu tista praznična, slavnostno razigrana čustva,
ko se človeku hoče, da bi stisnil na srce vso to
lepo zemljo, okrašeno s sramežljivo zelenočo tra-
vico, ki jo pričara iz spočite prsti pomlad. Vsaka
velika noč, ki je prišla, je bila slabša od minule.

Toda primorske žene globoko v sebi le niso
nehale verjeti v prihod prave Velike noči, v pri-
hod naše slovenske Velike noči, ki bo res Vstaje-
nje, vstajenje Krista in vstajenje primorskega
ljudstva.

Primorske žene so pripravljale pot temu vsta-
jenju. Ves čas narodnega zatiranja so namreč uči-
le svoje otroke, da pride dan, ko bo primorski
človek svoboden, ko se bo v svobodni domovini
spojil z ostalim telesom Slovenije. Ko so padli
heroji zaslužnjene Primorske: Bidovec, Valencič, Ma-
rušič, Miloš in drugi pod krogami fašističnih

krvnikov, jim je postalo jasno, da je to priprav-
ljanje poti svobodi, da je to temeljni kamen v
izgradnji svobode, zato so pripovedovale svojim
otrokom, da bo iz mučeniške krvi teh mučencev
zrasla prava svoboda, zakaj zatiran narod si svo-
bodo lahko samo s krvjo pribori. Matere in žene
še niso vedele kako bo svoboda prišla, došla so
pa, da se bo zanjo treba boriti. Spoznale so tudi,
da nosi človek v sebi še zdrave kali, ki bodo
prej ali slej prerasle hudobijo in gnilobo, za-
to so v prihod svobode še upornejše verjele.

Nato je prišlo leto 1941. ko se je vse sloven-
sko narodno telo krčilo od bolečine, prizadeja-
ne mu po barbarskem fašizmu, a ko je slovenski
človek na nasilje tudi odgovoril z uporom. Pla-
men svete narodne osvobodilne borbe je zajel
takoј tudi Primorsko in primorske žene so v tej
borbi spoznale rešitev. Zdaj se jim je konec na-
rodnega trpljenja za zdel blizu. Spoznale so, da
je boj nadaljevanje tistega, radičesar je padel
Bidovec in drugi, zato so bile med prvimi ki so
razumeli veličino in pomen narodnega upora.

Od tistih dob stoji primorska žena na brani
ku svoje domovine prva, bodisi s puško v roki,
bodisi kot marljiva aktivistka, ali pa kot priča
na gosposinja, ki nikoli ne pozabi pripraviti
obeda ali večerje tudi za svoje tovariše. Nad
požrtvovalnostjo in iznajdljivostjo primorskih
žena ne strmi samo okupator in njegov švabobra-
nec, temveč tudi mi vsi, ki njih delo poznamo.
Kdor si je imel priliko ogledati to delo, ve, da
so primorske žene prve v domovinski ljubezni in
požrtvovalnosti.

V teh mogočnih letih narodnega prebujenja in
odpora proti okupatorju in njegovim pomagačem-
domačim izdajalcem-je primorska žena praznovala

velike moči sicer še tudi stisnjenih sob toda z veliko vero v srce, da bo prihodnjo veliko noč praznovala že v svobodi.

Sredi takšnega upanja jo je zajelo tudi leto 1944. "Ali bo ta velika noč res za njaja, ko jo praznujemo v neprestani bojazni, da vāro sovražne hordē v vas in nas pobijajo?" Se danes sprašuje primorska žena. In ko se ozre po svetu, ko oceni okoliščine v katerih se poraja osvobojenje, se ji lica razlezejo v nasmeh, srce ji zadrhti in odgovori si: "Da, ta velika noč je poslednja v vraku fašističnega nasilja!"

Primorska žena ve, da streljajo topovi herojske ruske vojske že v srce ušive Rumunije. Primorska žena ve, da se junaške čete mogočne Sovjetske Rusije sipljejo kot preteč plaz čez karpatske grebene na ozemlje izmučene Češkoslovaške, ki je skoraj v srce Nemčije. Primorska žena ve za nemir v srcih zatiranih balkanskih narodov, ki oznanja velike dogodke. Primorska žena ve za strah, ki vedno bolj napolnjuje nemške krvnike; ve tudi, da ta strah izvira iz spoznanja, da je dan končnega obračuna pred vrati. Primorska žena gleda dan za dnem jate letal naših velikih zaveznic Anglije in Amerike, kako letajo čez naše ozemlje napadat sovražne postojanke. Primorska žena ve za slovesne sklepe angleškega ministerskega predsednika Gospoda Churchilla, maršala Sovjetske Rusije Stalina in prezidenta Amerike Roosevelt, ki se nanašajo na invazijo v Hitlerjevo Evropo in na dokončni zlom fašizma v Evropi. Primorska žena pa tudi pozna slavne zmage naše herojske narodno osvobodilne vojske, ki pod modrim vođstvom maršala Tita gradi vsebino in obliko nove Jugoslavije, v kateri ne bo prostora za stare velesrbske, prodane protinarodne izkoriščevalke, ki so narodu vsilje-

vali svoje zakone po svojih protinarodnih kraljih. Primorska žena ve, da je mogočni korak svobodoljubnih armad, ki so že in ki se bodo prestopile zidove Hitlerjeve Evropske trdnjave, hiter in neustavljiv, in da se ti koraki bližajo naglo Jugoslaviji in Sloveniji, zato veruje v skorajšnji konec.

Ni daleč dan, ko bo ta naša lepa, blazno ljubljena in s krvjo naših najboljših sinov in hčera oškropljena domovina zadihala popolnoma svobodno, to je primorski ženi jasno. Zato bo to leto nesla svojo košarico k velikonočnemu blagoslovu sicer še kot prejšnje leto a vendar polna vedrosti, veselja in vere, da bo prihodnja velika noč res Velika noč, da bo res pravo Vstajenje nas vseh in vse naše domovine.

Primorska žena bo med tistimi, ki bodo to Vstajenje najbolj zaslužili in se ga najbolj veselili.

Ignac Koprivec.

KAKO NAJ ŽENE POMAGAJO UTRJEVATI

NAŠO NARODNO OBLAST.

Naša narodna oblast je sad našega triletnega težkega in krvavega boja. V naši narodni oblasti se izraža naša porajajoča se svoboda in neodvisnost. Naša narodna oblast mora biti torej vsakemu izmed nas posebno važna stvar, skrb za njo vedno pri srcu. Naša narodna oblast mora biti trdna.

Naša narodna oblast bo trdna, če bo izpolnjevala svoje naloge. Izpolnjevala jih bo, če se zavemo, da smo mi sami oblast, in če bomo potem tudi tako ravnali, če bomo res oblast izvajali.

Treba je v prvi vrsti, da se žene udeležujejo

oblasti. Žene so s svojimi žrtvami in s svojim delom v narodnoosvobodilnem boju pridobile enako-pravnost. Sedaj je treba, da jo tudi uveljavijo.

Trh važne naloge stoje pred našo narodno oblastjo. Prav te naloge pa bodo prav žene najboljše reševale.

Prva taka naloga je skrb za žrtve narodno osvobodilnega boja. V času, ko je naša narodna osvobodilna vojska ob istočasnem veličastnem prodiranju Rdeče Armade in vedno hujšem zavezniškem bombardiranjem že do konca oslabilala okupatorja in se ta zaradi tega v svojem onemoglem begu zateka še samo k zločinskemu strahovanju civilnega prebivalstva, k zažigavanju naših vasi, k morjenju naših starčkov in otrok, je nadvse važno, da ima vsakdo občutek, da ves narod čuti z njim in da mu v premeru potrebe ves narod pomaga. Tega pa ne moremo doseči, če nimamo dobro organizirane preskrbe za žrtve narodno-osvobodilnega boja. Pogorelec, ki mu je okupator uničil dom, ne sme biti v naši hiši gost, on more biti naš najljubši gost. Tisti, ki zaradi okupatorskega ropanja je ostal brez hrane, ne sme dobiti samo ostankov, nahranjen mora biti z najboljšim, kar nam je na razpolago. Otrok, ki mu je okupator pobral starše, mora dobiti v vsaki primorski ženi dobra mati in ne mačhe. Kdo naj bi poskrbel, da bo res tako, če ne ravno primorske žene, ki so že toliko krat dokazale, da so s vsem srcem s tistimi, ki trpe v tej borbi? Zato pa morejo naše žene v narodnoosvobodilne odbore in posebej v gospodarske komisije, katerih naloga je preskrba žrtev.

Drugič: So predeli, ki so že od narave uđarjeni, ki so pa potem dali še tisto boro, kar so imeli, našim brigadam. Ti predeli ne smejo ostati prepušćeni samim sebi. Ne sme se dogajati, da žene iz teh predelov poganajo v druge, bolj uđdarjene v dolgih

procesijah in prinašajo po nekaj kilogramov sirka. Žene iz takih predelov, pa še bolj tovarišice iz drugih, bolj obdaljenih predelov morajo spoznati, da si je s skupno pomočjo mogoče hitreje in bolj učinkovito pomagati. Če je danes še tako, da so marsikje še presiljeni na dolge procesije po hrano, je to samo znamenje, da njihovi narodnoosvobodilni odbori in njihove gospodarske komisije ne poslujejo v redu in da torej sede v njih lju^{di}je - po večini moški, ki so se otegnili mobilizacij^a -, ki svoje naloge ne razumejo? Zato je naloga žena, da vseh takih primerih stopijo one v narodnoosvobodilne in gospodarske komisije ter po kažejo, kako je treba delo vršiti.

Slovenski narodni osvobodilni svet je postavil kot zakon za vsakega Slovenca in Slovenko; da mora biti obdelan sleherni košček polja. Kako naj izvršimo ta zakon, če ne bodo prav žene pokazale smisla^a delavne čete. Danes, ko gre za polno mobilizacijo in mora torej biti zadnji delasposobni moški v partizanskih vrstah, ni mogoče izvršiti poljskih in drugih gospodarskih del, ne da bi drug drugemu pomagali in ne da bi se združili v delovne čete, ne da bi torej tistih moči, ki so nam na razpolago, po načrtu porabili. Organizacije delovni čet pa je zopet stvar gospodarskih komisij. Če hočemo, da bodo gospodarske komisije v redu poslovale, je treba, da stopijo žene polno-številno vanjo.

Preskrba žrtev naše narodnoosvobodilne borbe, organizacija dovoza in razdeljevanja hrane, načrtno obdelovanje z delovnimi četami - to so samo tri glavne naloge, ki stoje danes pred našo narodno oblastjo. Naša narodna oblast bo te naloge prav gotovo uspešno rešila in bo zato iz preizkuš^enj sedanjega časa izšla samo še bolj trdno in močno. V tem prepričanju nas pa utrjuje to, da

bodo tudi to pot kot še vedno do sedaj primorske žene razumele svoje narodno dolžnost. Ta narodna dolžnost jim vелеva, da vstopajo v vse odbore in v vse komisije in da tam doprinesejo svoj delež za okrepitev naše narodne oblasti.

Dr. Joža Vilfan.

O B J A V A

Objavljamo rezultate tekme v nabiralnem mesecu od 8. februarja do 8. marca 1944 za naše bolnice:

Prvo mesto so zavzele tovarišice G o r i š k e g a okrožja, sekretarka tov. Srečka,

drugo mesto so zavzele tovarišice V i p a v s k e g a okrožja sekretarka tov. Zmaga,

tretje mesto so zavzele tovarišice B a š k e g a okrožja sekretarka tov. Ivanka,

četrtο mesto so zavzele tovarišice T o l m i n s k e g a okrožja sekretarka tov. Nadja,

peto mesto so zavzele tovarišice P i v s k e g a okrožja sekretarka tov. Katja,

šesto mesto so zavzele tovarišice B r i š k e g a okrožja sekretarka tov. Smarnica.

Tem okrožjem izrekamo vse priznanje z željo, da svoje delo in požrtvovalnost še stopnjujejo. Vsa omenjena okrožja dobe razpisano nagrado.

Smrt fašizma -- svobodo narodu!

Pokrajinski odbor SPŽŽ za
Primorsko.

B A Š K O O K R O Ž J E

je do sedaj dvignilo in vzgojilo največ tovarišic, katere danes vestno vrše svoje funkcije na odgovornih mestih v OF odborih, NOO in Gospodarskih komisijah.

Naj bo vzgled vsem ostalim okrožjem!

Smrt fašizmu - svobodo narodu!

Pokrajinski odbor SPŽZ za
Primorsko.

USPEHI V NABIRALNEM MESECU.

V nabiralnem mesecu od 8.februarja do 8.marca so primorske žene in mladina ponovno pokazali neizmerno ljubezen do svoje narodno-osvobodilne vojske in predanost naši sveti borbi. Saj je samo SPŽZ organizacija v tem mesecu nabrala: 2.230 kg prepečenca, 276 kg bele moke, 203 kg marmelade, 308 kg sladkorja, 91 kg masti, 276 kg masla, 292 kg. slanine, 127 l olja, 52 kg medu, 474 kg keksov, 839 kg suhega sadja, 481 l zganja, 61 kg sira, 11.132 jaje, 30 l likerja, 489 škatlic cigaret. Prostovoljnih prispevkov so nabrale Lit 120.524 in za ta znesek kupile sanitetni material. Poleg tega blaga pa je tu mladina nabrala ogromno materjala. Del tega blaga smo poslali bolnim tovarišem preko stare meje, ki je nekoč ločila primorske žene in mladino od ostalih jugoslovanskih žena in mladine, ostalo pa smo oddali v bolnice na ozemlju primorske Slovenije.

Našim partizanom bo pomoč in ljubezen primorskih žena in mladine ostala vedno v toplem spominu.

A n i c a

TOVARIŠICI ANDREJI V SPOMIN!

Pomlad prihaja. Lepo pomladansko sonce nas ogreva, ogreva pa nas tudi svetla misel, da se bližamo svobodi.

Toda mene je zazeblo v dno duše ob vesti, da te ni več. Bežno so mi preletele misli vso dobo,

od kar sva se poznali. Bila si vseskozi vdana in požrtvovalna v naši stvari. Že v otroški dobi si okušala marsikaj grenkega. Ko pa si začela spoznavati življenje sama, si odločno stopila na pot resnice in pravice, odločna si bila povsod, zaradi svojega energičnega nastopa proti krivicam, ki so se ti godile že pred razpadom Jugoslavije, si bila priljubljena povsod. Že kot 16 do 17 let na si znala svetovati kjerkoli in kdor koli Te je vprašal za svet. Bila si res tovarišica svojim sovrstnicam. Ko pa je prihrumel kruti okupator na naša sveta slovenska tla, pa si odšla, kakor tudi vsa družina (oče, mati, brat) v partizane. Nisi se ustrašila težkih borb. Vedno si bila vedrih lic tudi v najtežjih trenutkih.

Danes pa počivaš v miru. Padla si zadeta od sovražnika, kateri je čakal v zasedi in Ti vzel mlado življenje. Postala si žrtev zločincev. Tvoje telo počiva nekje v slovenski zemlji, katero si tako ljubila. Tvoj duh pa živi in bo živel. To, kar si s svojimi besedami in dejanji učila svoje tovarišice in tovariše, pa ne bo nikdar uničeno. Tvoja smrt bo maščevana! Maščevana bo, kakor tu di vsi, ki so dali svoja življenja za svobodo.

Čast svobode pripada tistim, ki so dali življenje za njo. Tudi Ti si že med njimi, zato ne boš nikdar pozabljena.

Marica -- Partizanka.

Tovarišica Andreja je bila 18 mesecev borka v brigadi "Toneta Tomšiča". Potem je bila poslana na teren na Gorenjsko in bila članica Pokrajinskega odbora SPZZ za Gorenjsko. Komaj dva meseca je bila na Gorenjskem pa je postala žrtev hitlerjevskih banditov.

(Opomba uredništva)

ZANIMIVE DROBTINICE

Dne 19. in 20. februarja je prvič zasedal slovenski parlament. V slovenskem parlamentu je bilo do sedaj 120 poslancev, med njimi 10 tovarišic. Sedaj se bo pa število delegatov povečalo na 180 članov. Mi Primorci bomo poslali še 20 delegatov, ki nas bodo zastopali ih v našem imenu soodločali pri izgradnji nove narodne oblasti in slovenske državnosti v federativni Jugoslaviji.

==== 0 =====

Med ostalimi odloki, ki jih je izdal parlament, je odlok o ustanovitvi verske komisije. Njena naloga je dvojna:

Prvič naj postavi in poslovanje verske komisije ponovno zagamči nemoteno bogočastje in polno uveljavljanje verske svobode; drugič pa naj verska komisija urejuje vsa vprašanja med slovensko narodno oblastjo in cerkvijo. Verska komisija bo sestavljena na polovico iz duhovnikov, na polovico pa iz laikov. Imenuje naj jo Predsedstvo Slovensko Narodno Osobodilnega Sveta.

==== 0 =====

Naš slovenski parlament se imenuje: SLOVENSKI NARODNO OSVOBODILNI SVET (SNOS).

==== 0 =====

Jugoslovanski parlament se imenuje: ANTIFASISTIČNO VEČE NARODNOG OSLOBODJENJA JUGOSLAVIJE ali PROTIFASISTIČNI SVET NARODNE OSVOBODITVE JUGOSLAVIJE. (AVNOJ).

==== 0 =====

Vse kar sklene AVNOJ potem izvrši vlada, ki se imenuje NKOJ --NACIONALNI KOMITET OSVOBODITVE JUGOSLAVIJE --. Torej preko vlade jugoslovanski parlament uresničuje svoje zakone.

----- 0 -----

Na prvem zasedanju slovenskega parlamenta je bilo izvoljeno Predsedstvo SNOS-a. Kadar parlament ne zaseda, ima vso pravico odločati v njegovem imenu Predsedstvo. V Predsedstvo je bil izvoljen ves dosedanji IOOF. Za enajstega člana pa je bil izvoljen naš tovariš France Bevk. Člani predsedstva so sedaj: Josip Vidmar, predsednik; Edo Kardelj, podpredsednik; Edvard Kocbek, podpredsednik; Jože Rus, podpredsednik; Boris Kidrič, sekretar; France Bevk; Dr. Marjan Breclj, Franc Leskošek, Tone Tajfar, Polič Zoran, France Lubej.

----- 0 -----

Ko so Rusi prišli v Ukrajino so jih ljudje sprejemali z nepopisnim navdušenjem. Po vseh cerkvah so zvonili zvonovi, ljudje so se zbirali in duhovniki prirejali časne sprejeme našim slovenskim bratom.

----- 0 -----

Vsi dosedanji Hitlerjevi pomagači se izmikajo od Nemčije. Mađžarski, rumunski in bolgarski oficirji vodijo razgovore z našim maršalom T I T O M.

----- 0 -----

Naše prisrčno razmerje do zaveznikov je bilo več kot jasno podčrtano v zadnjem Churchillovem govoru, katerega večji del je bil posvečen novi Jugoslaviji. Vsi znaki kažejo, da se z naglimi koraki blizamo uradnemu priznanju nove jugoslovanske vlade. To pa pomeni popolno zmago našega osvo

bočilnega gibanja.

TOVARIŠICE NAM PISEJO

Prihod naših:

Bil je lep, prav krasen jesenski dan, eden onih, po katerih smo tako dolgo hrepeneli. Bila sem zaposlena pri domačem delu, ko slišim na spojnici cesti veselo vriskanje. Seveda stečem takoj ven, in kaj opazim: po cesti hitijo kamijo ni in na njih vihra naša trobojka z rdečo pete rokroko zvezdo. Po njej sem takoj spoznala, da so to naši partizani, osvoboditelji, ki prihajajo. Tekla sem jim nasproti in se pridružila neštetim in navlušenim pozdravom. Na naših obrazih se je zrcalila radost, prepolni smo bili sreče, ko smo pozdravljali naše hrabre borce, saj je bil ta dan za nas najlepši v življenju, dan, ki smo ga težko pričakovali po tolikih letih trpljenja in tlaččenja pod fašističnim jarmom. Bila sem prav zamaknjena, ko sem gledala prvič v svojem življenju naše trobojnice, ki so plapolale na vozilih. Neopisno je bilo veselje in hvaležnost do borcev in osvoboditeljev naše tužne, od vedno zaslužjene slovenske domovine.

Ko se je avtokolona ustavila, sem stekla domov, v kletki pograbila nekaj steklenic vina, nekaj cigaret, kar je bilo pri rokah, in ponesla našim fantom. Pa nisem bila sama pri tem. Bilo nas je že polno vse okrog in vsaka je kaj prinesla, da bi bil sprejem čim bolj slovesen in da pokažemo našim tovarišem, da smo in hočemo sodelovati z njimi v borbi za osvoboditev naše domovine. Nazdravile smo našim fantom in takoj se je pričel pristrčen tovariški pogovor, kateri bi se zavlekel, da jih ni klicala dolžnost.

Obstale pa smo, ko je na poziv komandanta

takoj minila vsa razigranost in v trenutku so bili vsak na svojem mestu.

Zvečer so prišli Švabi, vnel se je boj in naši so se umaknili pred silo.

Toda naša sra so osvobojena od tistega dne in ne jih vsak dan čakamo, ker oni se vrnejo in dolgo ne bo tega, a tedaj ne bo več švabske sile, da jih prežene, strti in premagani bodo švabi in švabobranci. Tudi moj sinček ne vedno sprašuje, kdaj bo zopet nosil na kapi rdečo zvezdo kot one dni. Tolažim ga, naj potrpi še malo, da se povrnejo naši fantje, ki mu prinesejo lepo rdečo zvezdo, in nam vsem skupaj bo tedaj zasijala sonce svobode.

Brkinca -- Alenka.

Obisk v naši partizanski šoli.

Smo v Lepi Vipavi. Kmetje prično delajo po polju. Vas je vsa na nogah in veselo pozdravlja nove došle partizane. Vsaka mati si želi videti svojega sina-partizana. Čujejo se klici: "Živela naša vojska! Živel maršal Tito"! Posebno glasni so otroški klici, ki prihajajo iz šole. Otroci dvigajo pesti, pozdravljajo, pojejo partizanske pesmi, so veseli in prešerni. Sli smo v šolo, -- svobodno slovensko šolo, da vidimo "mlade partizane". Kakor se otroci sami imenujejo. "Smrt fašizmu", "svoboda narodu"! Začni iz mladih grl.

Vsi so obmolknili. Vse mlade oči so uprte v nas, partizane, ki se borimo tudi za slovensko šolo. Kakšna razlika med fašistično in našo slovensko šolo. Proje sama fašistična gesla in italijansko zaničevanje vsega, kar je slovenskega. S kakšnim veseljem prihajajo otroci v našo partizansko šolo, posebno oni, ki so že obiskovali fašistične šole.

V razredu je vladala izredna živahnost. Ko je tovarišica učiteljica vprašala, kdo zna to ali ono, so se dvignile vse mlade ročice. Vsi hočejo deklamirati, čitati, pripovedovati itd. Vsi nam molijo v roke svoje zveske. Vsi nam hočejo nekaj povedati o naši borbi, o partizanskem življenju, o tovarišu Titu. Ko pa smo vprašali, če znajo zapeti kakšno partizansko pesem, so vstali in začeli "Svobodna Slovenija". Naši otroci se izživljajo v partizanski pesmi in jo tudi uživajo. Sodelujejo z deklamacijami ter pevskimi zbori na raznih mitingih. Ponekje se že ustanavljajo otroške gledališke skupine. V šoli vlada prav posebna domačnost, živahnost in stroga resnost. Vsi so pazljivi in delavni. Snov je vzeta iz otrokovega življenja in njegove neposredne bližine. Isto, ker se govori po naših vaseh, prav o tem se uči tudi v šoli. Učenci se dnevno seznanjajo z našo narodno - osvobodilno borbo. Tudi oni hočejo doprinesei nekaj k naši zmagi, zato zbirajo orožje, municijo, hrano, so v službi kot kurirji i. t. d. Partizanom so vedno na uslugo, vršijo celo obveščevalno službo. Poznajo prav dobro naše hrabre komandante, mučenike, tudi vedo mnogo povedati o Osvobodilni fronti. Človek je kar presenečen, ko ti poveže o zadnjem mitingu kjer je govoril naš tovariš Bevk.

Po končanem pouku grede na polje in vedo, da morajo trdo delati za očeta, brata, -partizana. V vasi smo videli mnogo otrok, toda bili smo začudeni, ker smo jih videli prav vsakega pri svojem delu.

M i h a -partizan.

Dragi tovariš Milan!

Prav lepa Ti hvala za izrečeno mi sožalje. Ne morem Ti opisati, kako me je začela napričkovana vest o mojih ljubih otrocih. Kakor prikovana sem ostala, ko sem prečitala pismo od neke tovarišice iz moje vasi. Prečitam enkrat, nisem mogla verjeti svojim očem, je li mogoče to, je li resnica, kar pred seboj vidim, da sem naenkrat ob tri, me- ni drago in najljubše osebo.

Z veseljem sem jih odpravljala v to našo sveto borbo, kakor na ženitnino, in tudi sami so šli navdušeno. In res so šli na ženitnino, iz katere se ne boje nikdar vrnili. Prepričana sem bila, da se vsi n. bomo vrnili, da bi bila prevelika sreča za vse, če bi uživali zlato svobodo v taki družini, kakor je bila prej. Teda, da me bo take velik ušarce naenkrat začel, si tudi nisem mislila.

Včeraj sem praznovala obletnico, ko so mi prokleti fašisti ubili moža. Padel je kot neololžna žrtev fašističnih zverí. Seda j zopet vest, da so me zapustili obe hčerki in sinko. Težko je, naturino srce je prenehko, da mi ne bi oči zalile grenke solze. Zaka j ne bi raje rane zagreblí, kakor mladi rod, ki se bori za boljše bodočnost in bi v naši sveti borbi lahko še mnogo doprinesel.

Toda v zavesti, da brez žrtev ni svobode bom prenesla tudi to najtežjo preizkušnjo in s svoj in delom naščevala svoje žrtve in žrtve vsega našega naroda.

Da so bili pridni borci ven tudi sama iz lastnih izkušenj in to me tudi krepi in ni je v veliko zadoščenje.

Prav prisrčna van hvala, tovariši, ki zočustvujete z nemoj. Nadomestite s svojim pomnoženim delom moje pridne, ljube in nepozabne otroke,

zlate moje hčerke in sinkota, ki je šele šest-najst let star šel v take hude boje.

Tudi te žrtve bodo maščevane in iz krvi rdeče mladih partizanov bo vzknila roža svobode.

Najlepše pozdrave od žalostne

M a m c e.

Naša mamca je najstarejša partizanka na Primorskem. Rodom je z Vipavskega. V narodno osvobodilnem boju je žrtvovala dve hčerki in sina, uničili so ji dom in ubili moža. Toda naša Mamca ne kloni. Z delom hoče maščevati žrtve svojih otrok in moža.

Take matere naj nam bodo za vzgled vsem!

(Opomba uredništva)

PRAZNIK BORBENIH ŽENA

Velike priprave so se vršile za dostojno proslavo 8. marca. Žene so delale napise in zastavice, vestno so se vadile v nastopih, samo da bi praznik žena lepše proslavile. A glej smolo! Ko je bilo vse pripravljeno, so naenkrat prišli skozi vas Nemci in preprečili nadaljnje priprave. Vendar nam dobrâ voljo niso vzeli. Dasi-ravno smo bili že v dvomu, ali se bo miting mogel vršiti ali ne, smo vse eno vse pripravile. Dvorana je bila že zelo okusno okrašena, ko je zopet prišla vest, da se vasi bliža sovražnik in morale smo vse zopet podreti. Ker pa potem k sreči Nemci le niso prišli, se je vršil miting, če ravno nekoliko kasneje zvečer. Udeležba je bila presenetljivo obilna. Prelep vtis na vse navzoče je napravila nova zastava vaškega odbora SPZZ, katero je razvila tajnica Fanica in z lepim nagovorom predala tovarišici Metodi v varstvo. Ta je obljubila, da bo zastavo čuvala

in branila, če je treba tudi z življenjem.

Sledila je himna "Naprej zastava slave", kate ro so vsi navzoči stoje zapeli. Tovaršica Marija je nato govorila o pomenu 8. marca za slovenske žene in se spominjala tudi pri tem naših ruskih sester. Nato je tovaršica Greti z globokim čustvom deklamirala "Velikonočna" od Simona Gregorčiča, ki je marsikateremu izvabila solze v oči. Mala Milojka je potem zelo srčkano podala pesmico "Slovenka sem". Govorila je za tem tovaršica Francka o težavah slovenske žene in matere pod fašističnim okupatorjem. Sledila je deklamacija "Domovina", ki je zelo lepo deklamirala tovaršica Ivica. V naslednjem govoru tovaršice Majce smo slišale o pravicah in dolžnosti slovenske žene. Najlepša točka pa je bila spevoigrlica "Perice", ki je zbrano poslušalstvo izredno navdušila. Med odmori je ženski zbor prepeval partizanske pesmi. Sledila je prosta zabava s plesom. Med tem so žene pripravile navzočim tovarišem partizanom majhen pri- grizek.

Razpoloženje je bilo odlično in zelo zadovoljni so se kasno v noč gostje razšli. Splošna želja vseh žena pa je, da bi se tako prijetni večeri večkrat ponavljali.

M a j c a.

Proslava rojstnega dne maršala T i t a

Z veseljem pričakujemo naše naročne praznike. Tak dan je bil za nas šesti marec, rojstni dan maršala Tita. Ta dan je bil za našo mas velik praznik. Že na predvečer so zagoreli kresovi na hri- bih. Veselje je bilo gledati našo mladino, s kakšnim navdušenjem je nosila skupaj drva za kresove. Tudi petletni otroci so pri tem sodelovali s takim navdušenjem, da jih je bilo veselje videti.

Rekli so, da mora biti kres tako velik, da ga bo videti čez gore v Bosno. Tako blizu se jim zdi Bosna, čeprav so majhni, čutijo, da je maršal Tito naš najboljši oče, zato je tako blizu naših src.

Popoldne je mlašina izročila krasno zastavo brigadi "Srečka Kosovela". Zvečer smo priredili miting, udeležili so se ga tudi bližnji tovariši partizani. Tovariš iz okrožja je opisal življenje in neumorno delo maršala Tita. On nas ni zapustil, ostal je med nami na naši zemlji, ustvaril je našo zmagovito vojsko in se skupno z narodom podal v boj za rešitev naših rodov in njihovo boljšo bodočnost.

Naj živi naš slavní vojskovodja

maršal T i t o !

Zive! naša slavna vojska!

Goriška žena - T a n j a

Nekoč in danes.

Ko čitam zdaj našo, ljubo "Slovenko" in "Našo ženo", se moje misli nehote povračajo k času, ki niti ni tako oddaljen, ko je v naši Primorski še vladal povsod italijanski fašizem.

Kako smo tistikrat skoro v trepetu kaj čitale, kako smo vse skrivaj prenašale, delale v torbicah skrivne predalčke, da nas ni zasledil tiran. Nikamor nismo mogle iti skupaj, ker je bila povsod straža. Zbirale smo se največkrat tam v gozdu, prihajale med naše hrabre borce, naše partizane in najlepše ure smo doživljale med njimi. Zdelo se nam je, da že živimo novo življenje. Čeprav smo vedele, kako je naporno in trpljenja polno njihovo življenje, smo jim zavidale. Zavidale s^m jim prostost; tisto čisto

ozračije duha, ki je vladal med njimi in je velo iz vseh, kadar so spregovorili. Ponavljale smo jih s pritaženim glasom - to so bile besede, ki so do takrat ležale že neizražene v globini naših src. Bile so besede neizmerne ljubezni do tlačnega človeštva, do rodne grude. Kako so jim žarele oči, kako so nam vlivali pogum, kako smo iz njih črpali vir moči za nadaljno delo. Nikdar ni bilo iz njihovih ust grenkega govorjenja, nikdar pritožbe. Vedno so dejali, da jim gre dobro, da imajo vsega v izobilju. Me smo pa vedele, da spijo često brez odeje v mrazu, snegu in dežju, da morajo vsak drobec hrane težko prinašati, da često več dni nimajo vode. Samo smo si predstavljal, kaj vse prenašajo, zato smo jim skušale vsaj nekoliko olajšati to trpljenje. Pripravljale smo zanje kar smo le mogle. Povsod so bile sovražne straže in težko smo kaj iztihnopile. Na desno in levo od hiše policija, par korakov proč karabinerji. Vedno so nas opazovali, vsko torbo pretaknili. A vseeno smo jim pogosto marsikatero zagodile. Doma smo vse pripravile in odnesle našim partizanom, kateri so bili zelo za dovoljni naših daril. Ko sem se vračala domov, me je policijski maršal vrhu vsega še lepo pozdravil "Buona sera"!

Nekoč pa smo jih še lepše potegnili. Bili smo skoraj obkoljeni od sovražnih straž, ko sta zvečer dva junaška partizana stopila v našo hišo.

Priti do nas je bilo zelo nevarno, a drzna nlađeniča se nista nikogar ustrašila. Niti pet metrov od naše hiše oddaljeni policist je prepeval, partizana sta ga poslušala. Ko sta povečerjala sta spala do štirih, potem pa odšla.

Konjan policije po eni strani, ona dva pa po drugi strani. In to se ni zgodilo samo enkrat. Kolikokrat smo pred kasarno trosile letake, zjutraj pa smo slišale prav v našo hišo, kako je komandant razsajal nad stražarji, češ, kako stražijo.

Lahko bi opisala še več takih in podobnih primerov, a hotela sem samo pokazati razliko med tistim časom in današnjim dnem. Če prav je še okupator med nami, če prav nam še kamor pride prinaša gorje, vendar danes lažje dihamo in uspehi naše vojske nas navdajajo z veseljem in upravičenim ponosom. Danes imamo našo vlado, našega vojskovedjo maršala tovariša T i t a, imamo naše prireditve in mitinge, našo literaturo lahko nesemo v vsako hišo, na sredi vasi prepevamo partizanske pesmi, prirejamo veselice, imamo šole.

Lepe uspehe smo dosegli, a da bomo dosegli tako zaželeno popolno svobodo, saj hočemo posebno me žena še bolj potruditi, hočemo biti res vredne naših sinov, mož in bratov, ki bi jejo končni boj z legendarnim junastvom. Hočemo pokazati vsemu svetu, da smo vredne odgovorile tudi me na klic velikega ruskega naroda, ki nam je dal v tej borbi tudi vso oporo.

A l e k s i j a

Partizanska koračnica.

Vstali z zemlje smo kot vstane vihar
stirnili vrste tosnje za bilar
groženj nam tujčevih prav nič ni mar
nosi na krilih sveta nas požar.

Dom naš razbit je in zemlja steptana
polja uničena, žetev požgana.
Sreča je strta, svoboda izdana,
žena, družina, v tujino izgnana.

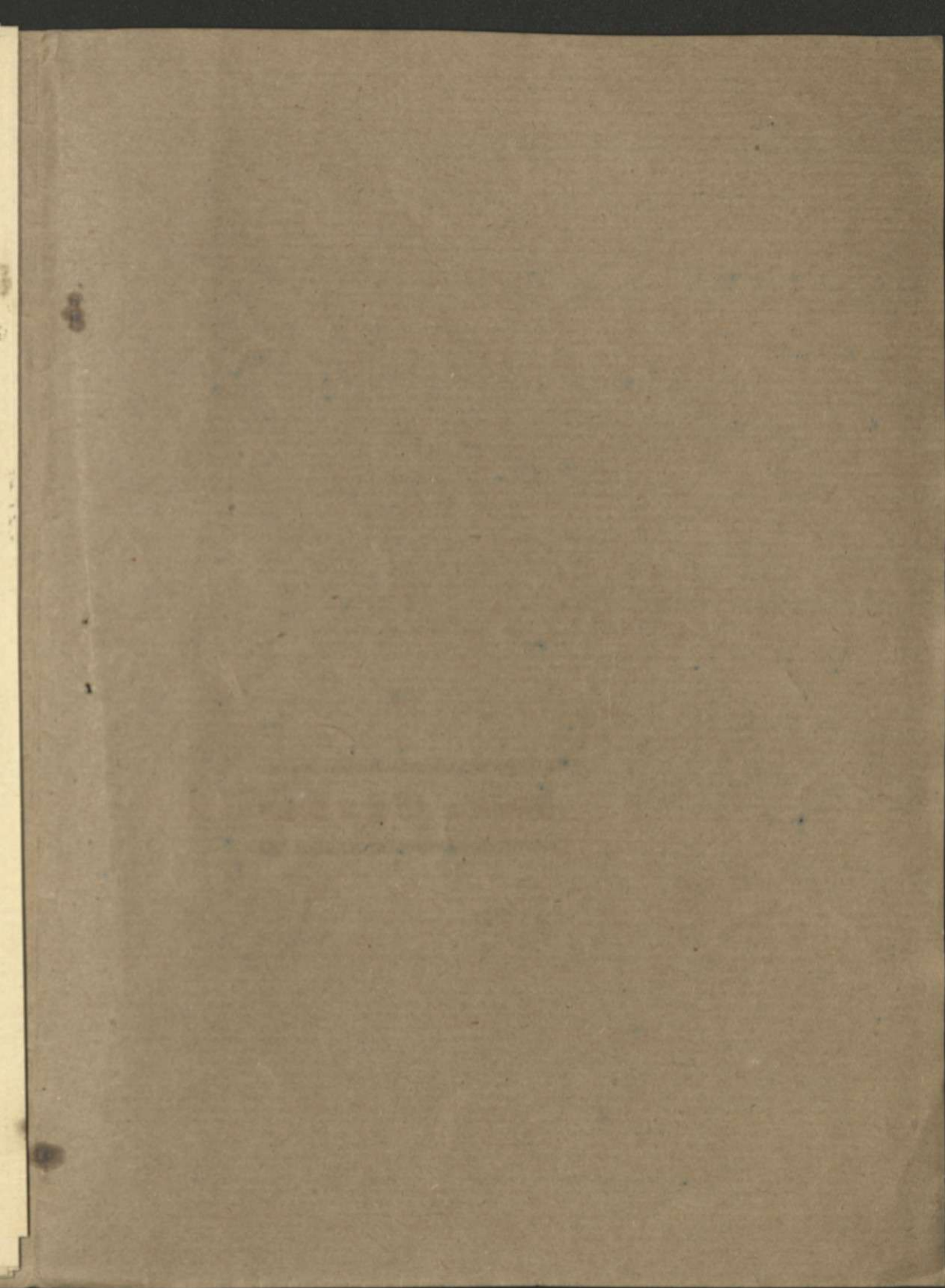
Naše ravnine je kri orosila,
naše potoke je kri napojila.
Ogenj in meč nas ne bosta zlomila,
kletev nam srca je ojklenila.

Dokler poslednji ne izgina sovrag,
znoga posvečen domači ni prag,
dokler ni tujec uničen in strt,
iščemo boja, preziramo smrt.

M. M.

-o-o-o-o-o-o-o-o-

Tehnika "Ō A V E N"